

ANNA KIRIKU HALDUSKAVA

2016

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
Asukoht.....	3
Ajalugu.....	3
Kirjeldus.....	4
Sisustus.....	4
Anna kiriku ansambel.....	5
Anna kirik (reg.nr. 15093; ehitismälestis).....	5
Anna kirikuaia piirdemüür (reg.nr. 15094; ehitismälestis).....	5
Anna kirikuaed ja kalmistu. (reg.nr. 4021 ehitismälestis, ajaloomälestis).....	5
Üldseisund ja hooldustase.....	5
Kompleksi väärtuste hinnang.....	6
Tugevused.....	6
Nõrkused.....	7
Potentsiaal tulevikus.....	7
Hoolduskava.....	7
Remondi –ja restaureerimisvajadused Anna kirikus. (Allikas „ Andmed remondi- ja restaureerimisvajaduste kohta Anna kirikus“ Koostaja: Mõisaprojekt OÜ, 2001.a.)....	7
Restaureerimistöõde järjekord.....	8
Kirikukompleksi kasutamine.....	9
Kirik.....	9
Kalmistu.....	10
Finantseerimine.....	10
Erinevad võimalused:.....	10
Euroopa Liidu tõukefondid.....	10
Kommunikatsioon.....	10
Kokkuvõte.....	11

Sissejuhatus

Käesolevas halduskavas käsitletakse Anna kirikut ning sellega vahetult seotud kompleksi: (kirikuaia piirdemüür, kirikuaed ja kalmistu). Kava koostamise eesmärgiks on anda ülevaade kirikuhoones ja selle ümbruses paiknevast kompleksist ning teha ettepanekud kompleksi haldamiseks ja arendamiseks. Selleks selgitatakse välja kompleksi väärtusi nii positiivselt kui ka negatiivselt mõjuvad tegurid. Lisaks planeeritakse tegevused, mis on vajalikud kompleksi säilitamisel ja kasutamisel.

Asukoht

Anna kirik asub Järva maakonnas, Paide vallas, Anna külas. Kirik koos kompleksiga paikneb 3,3 ha suurusel EELK Anna kogudusele kuuluval kinnistul, katastrikood 56501:003:0106.

Anna kirik asub Tallinn- Tartu maantee vahetus läheduses.

Ajalugu

Anna kihelkond on ajalooline kihelkond Järvamaal ja Eestimaa kubermangu Järva kreisis. Kihelkond moodustati 17.saj. algul, varem kuulus enamik selle alasid Peetri kihelkonna koosseisu. Kihelkonnas paiknes 7 mõisat: 1 kirikumõis, 2 rüütlimõisat koos 2 kõrvalmõisaga ning 2 poolmõisat: Anna kirikumõis, Eivere rüütlimõis, Korba poolmõis, Ojataguse kõrvalmõis, Purdi rüütlimõis, Pikaküla, Purdi kõrvalmõis, Puiatu, Purdi kõrvalmõis poolmõisa staatuses. Kihelkonnakirik – Anna kirik.

Praeguse Anna kiriku kohal asus varem 17.saj. keskel , 1650.aastal ehitatud puukabel, mille ametlikuks nimetuseks oli St. Anna.

5.septembril 1684.aastal ordineeriti esimeseks Anna kihelkonna iseseisvaks õpetajaks magister Erasmus Pegau. Seda päeva loetakse Anna kihelkonna ja iseseisva koguduse asutamise päevaks. 1776.aastal hakati ehitama uut kivikirikut. Uus pühakoda pühitseti 6.juulil 1780.aastal. Valmimud barokkstiilis saalkirik oli Järvamaa väikseim.

- 1852.a. tehti kirikule põhjalik remont.
- 1914.a. paigaldati kirikutornile uus sindelkatus
- 1927.a. korrastati katus ja krohviti ning valgendati kogu kirik.
- 1930.a. lõhkus äike kirikutorni, ühe püsttala ja välisüksed. Hoone taastati juba samal aastal.

- 1957. – 1959.a. toimus kiriku põhjalik remont.
- 1960.a. elektrivalgustus kirikusse.
- 1975.a. asendati kivikatus eterniitkatusega.
- 1999.a. Tornikiivri restaureerimine. Parandati tornikiivri talastik ja vahetati katusekate. Tornikiivri värvimine.
- 2001-2002a. Katuse restaureerimine: katusekatte parandustööd, algse laudkatuse peale samasugune kuuselaudadest, veesoonega katus.
- Katus tõrvati kaks korda puhta puutõrvaga. Uue korstna ehitus.
- 2004.a. piksekaitsesüsteemi projekteerimine ja ehitus.
- 2005.a. Katuse tõrvamine.
- 2014.a. kiriku pöranda uuringud ja restaureerimisprojekti koostamine
- 2015.a. kiriku katuse hooldustõrvamine.
- 2015.a. elektrisüsteemi renoveerimine.
- 2015.a. kiriku fassaadide remondi muinsuskaitse eritingimuste uuring ja põhiprojekti koostamine.

Kirjeldus

Anna kirik on tagasihoidlik hilisbarokne kivikirik, välissein krohvitud ja üle lubjatud. Pikihoonega liitub läänes neljanurkse põhiplaani telkkiivriga torn. Idas pikihoonega ühelaiune polügonaalne koor. Torniportaali ümberkaarne, kirikuhoone aknad neljanurksed, eenduvad krohviraamistusega interjööris. Algne laudadest peegellagi.

Sisustus

Sisustus neogooti stiilis. Kiriku altarisein ja kantsel valmisid 1892.aastal Paides Rudolf von zur Mühlени projekti järgi. Tema loodud on ka altarimaal „Päästa mind, Issand.“

Orel pärineb aastast 1877. Orel on pedaalideta, kahe manuaaliga. Elektrifitseeriti 1978.aastal. Kiriku kellad on valatud Tallinnas. Suurem 1790.aastal, väiksem 1853.aastal. Kellad on pronksvalus, ülemisest servast kaunistatud taimornamendiga. Kirikus on ka 1758.aastast pärinev Georg Johann von Bocki hauaplaat, mis on toodud varem seal paiknenud Anna kabelist.

Kiriku kooripoolses osas rõdu äärel on praost D.G. Glanströmile pühendatud mälestusplaat.

Kultuurimälestistena on Kultuurimälestiste riiklikus registris arvele võetud 15 mälestist.

Anna kiriku ansambel

Anna kirik (reg.nr. 15093; ehitismälestis)

Seisund: halb. Inspekteerimise kuupäev: 29.07.2014 Inspekteerija: Muinsuskaitseameti Järva maakonna vaneminspektor Tiit Schwede.

Anna kirikuaia piirdemüür (reg.nr. 15094; ehitismälestis)

Kirikuaia piirdemüüri vanem osa on rajatud 18.saj. lõpul. Piirdemüür on paekivist.

Seisund: Tallinn-Tartu mnt. äärne kirikuaia piirdemüür on restaureeritud. Ülejäänud piirdemüür on kohati varisenud, avariiline.

Anna kirikuaed ja kalmistu. (reg.nr. 4021 ehitismälestis, ajaloomälestis)

Kalmistu rajamisega alustatud 18.saj. lõpul. Kirikuaed mõõdus 70 x 70 meetrit. Kirikuaeda ümbritseb kuivladu paekivimüür kõrgusega 1,0 – 1,5 m. Kirikuaial on sepisvärav. Paekivimüür kohati varisenud, avariiline. Kirikuaed on hooldatud, kirikuaias on mõned sepisaiad, sepi ristid, üks paest hauakivi, mõned kivistid. Kirikuaed- kalmistu üldmõõdud on 150 x 140 m. Kalmistut ümbritseb kõrghaljastus.

Üldseisund ja hooldustase

Kirikuaed ja kalmistu on hooldatud, heakorrastatud. Vajalik on teostada ohtlike ja väheväärtuslike puude raiet, restaureerida piirdemüür.

Koguduse maal, Ojakülas asub Ohvrikivi (reg.nr. 9720: arheoloogiamälestis).

Kirikus asuvad järgmised kunstimälestised (allikas Kultuurimälestiste riiklik register):

- Tornikell (pronks) reg.nr. 17255
- Oreliprospett, 19.saj. II pool, reg.nr. 17254
- Harmoonium, Kraemann ja Olbrey, Reval (puit,õli), reg.nr. 17253

- Tuulelipp, 1772 (vask), reg.nr. 17252
- Käärkambri siseuks koos tümpanoniga, 19/20.saj. (puit), reg. Nr. 17251
- Raidkivi, 18.saj. (paas) reg.nr. 17250
- Ristimisvaagen, 1892 (valge metall) reg.nr. 17247
- Kroonlühter kaksikkotka figuuriga, neljateistkümne tulega, 17.saj. (messing), reg.nr. 17244
- Kantsel, 19.saj. (puit, õlivärv) reg.nr. 17242
- Altarimaal „Aita mind, Issand“, v.zur Mühlen, 19.saj. II pool (õli, lõuend) reg.nr. 17241
- Altar, 19.saj. (puit, õlivärv) reg.nr. 17240
- Kann, L. Michelson, 1875 (höbe) reg.nr. 14812
- Oblaatide toos, S. Herling, 1769 (höbe) reg.nr. 14811
- Pateen, L.Zetterstein, 1758 (höbe), reg.nr. 18810
- Karikas, L. Zetterstein, 1758 (höbe), reg.nr. 14809

Kompleksi väärtuste hinnang

Anna kirik ja kirikuaed koos kalmistuga moodustavad kompleksi, millel on suur kultuuri- ja ajalooline väärtus, mille kordategemine on meie põlvkonna ülesanne ja kohustus.

Keskkonnakaitselisi piiranguid Anna kirikus ja selle ümbruskonnas ei ole.

EELK Anna koguduse juhatus on koostanud koguduse arengukava aastateks 2011 – 2019, milles on analüüsitud kiriku tugevaid ja nõrku külgi, ning nähtud ette tegevusi kiriku kasutamiseks tulevikus.

Tugevused

Kiriku olemasolu paikkonnas, jumalateenistuste ja talituste toimumised. Kiriku hea akustika kontsertide läbiviimiseks. Kirik osaleb „Teeliste kiriku“ projektis. Asukoht Tallinn – Tartu mnt. vahetus läheduses. Turistide külastatavus, eriti suvel. Infotahvli olemasolu kiriku väravas, parkla ja WC olemasolu, korrastatud prügimajandus. Hea koostöö kogukonnaga.

Nõrkused

Kirikuhoone halb olukord. Talvel on kirikus väga külm. Vähene inimeste arv nii koguduses kui kogukonnas. Puuduvad koguduse enda võimalused kirikuhoone ja sellega kaasneva kompleksi renoveerimiseks.

Potentsiaal tulevikus

- Anna kirikut nähakse eelkõige kui sakraalehitust, kus toimuvad regulaarsed jumalateenistused ja talitused. Kirikut on võimalik kasutada kontserdipaigana ning kohaliku ajaloo talletamise kohana. Lisaks on kirik turismiobjekt, mida külastavad Tallinn- Tartu maanteel sõitvad turistid ja kohalikud elanikud. On võimalik tulla ja vaikselt palvetada, mõtiskleda.
- Laulatuse kirik. Anna kirik on mitte just väga suur kirik, asub Kesk- Eestis. Kirikust ca 1,5 km kaugusel asub Purdi mõis. Selle kordategemisel on ta tuleviku kindlasti üks armastatum paik pulmapidude korraldamisel. 5 km kaugusel asub Eivere mõis, milline on väga korralik ja kus peetakse juba praegu pulmapidusid. Kahjuks Anna kiriku olukord ei kutsu hetkel laulatusi läbi viima.
- Tihe koostöö kogukonnaga, kohaliku vallavalitsusega kiriku haldamisel.

Hoolduskava

Anna kiriku juures vajaminevaid projekteerimis- ja restaureerimistöid võib teostada ainult Muinsuskaitse ameti loal ja Muinsuskaitseameti poolt väljastatud tegevusloaga ettevõtja. Kõik restaureerimistööd peavad toimuma Muinsuskaitseametiga kooskõlastatud projektdokumentatsiooni alusel. Hooldustööde puhul tuleb tööde kava kooskõlastada Muinsuskaitseameti kohaliku inspektoriga.

Remondi –ja restaureerimisvajadused Anna kirikus. (Allikas „Andmed remondi- ja restaureerimisvajaduste kohta Anna kirikus“ Koostaja: Mõisaprojekt OÜ, 2001.a.)

1. Uurimis- ja projekteerimistööd: Teaduslikud uuringud, inseneriuuringud, ekspertiisid, projektide koostamine, tööde teadusprojektide koostamine.
2. Pikihoone.
3. Vundamendid, seinad- krohv, värv. Vahelagi, võlvis - krohv, värv. Portaamid, ukSED - restaureerimine.
4. Aknad - restaureerimine.
5. Müüritrepid, välistrepid - uute ehitamine.

6. Põrand – puiduosa uue ehitamine.
7. Muud karniisid – restaureerimine.
8. Paekivist aknalauad – uue ehitamine.
9. Sisetrepid – remont.
10. Altar – remont
11. Kantsel – remont.
12. Rõdud, oreliväär – remont, värvimine.
13. Pingistik – restaureerimine.
14. Vitraažid – taastada.
15. Valgustid (lühter, braad) – uued paigaldada.
16. Kellad – puhastada. Muu sisustus: käärkambri uks ja pink – restaureerimine.
17. Valvesignalisatsiooni süsteem – uue ehitamine.
18. Tulekaitsesignalisatsiooni süsteem – uue ehitamine.
19. Elektrisüsteem – uue ehitamine.
20. Küttesüsteem – uue ehitamine.
21. Kirikuhoone vahetu ümbruse vertikaalplaneering ja kõrghaljastuse reguleerimine:
22. Pinnase eemaldamine, дренаaz niiskuse eemaldamiseks. Puude või nende okste eemaldamine.

Tööde maksumuseks on hinnatud 2001.aastal 300 000 krooni. Käesoleval ajal need hinded enam ei kehti.

Restaureerimistöde järjekord

Käesoleval aastal koostab Mõisaprojekt OÜ Kiriku põranda uuringud ja restaureerimistöde projekti.

Seega järjekord on :

1. Kiriku põranda restaureerimine.
2. Laudkatuse tõrvamistööd. (Tööd teostatud 2015.aastal omafinantseeringuga.)
3. Kirikuhoone ümbruse vertikaalplaneering ja kõrghaljastuse reguleerimine.

4. Anna kirik. Muinsuskaitse eritingimuste uuring ja restaureerimistöde projekti koostamine. Projekt koostatud 2015.aastal Paide EKE Projekt OÜ poolt. Rahastas Paide Vallavalitsus.
5. Vastavalt projektile tööde teostamine.
6. Vajalik on kirikuaia müüri jätkuv restaureerimine.
7. Valvesignalisatsiooni paigaldamine.
8. Elektrisüsteemi uuendamine. (Teostatud 2015.aastal Kultuuriministeeriumi rahastamisel.)
9. Küttesüsteemi uuendamine.

Kirikukompleksi kasutamine

Kirik

- Sakraalhoone. Toimuvad jumalateenistused ja talitused. Suguvõsade kokkutulekute palvused.
- Kontserdipaik. Kutsuda esinema artiste väljastpoolt, samuti oma valla isetegevuslasi, koolide õpilasi.
- Turism. Kirikut külastab suveperioodil arvestatav hulk turiste.
- Hoida kiriku ukсед lahti igal nädalapäeval. Õpetada välja vabatahtlikke, kes tervitavad külastajaid, tutvustavad kirikut ja paikkonda.
- Müüa kirikut tutvustavat voldikut, meeneid, anda võimalus süüdata mälestus- või palveküünal, võtta vastu eestpalveid.
- Võimalus osta kohvi, teed ja suupisteid.
- Kirikus on püsinäitus kihelkonnast, koguduse ajaloo ja tänapäevast.

Annetuskastid erinevate tegevuste toetamiseks on nähtaval kohal.

Paide valla arengukava 2013 – 2020. Aastateks on kiriku kohta kirjas: Valla kultuurielu elavdab koostöö Anna kogudusega. Kirik osaleb projektis „Teeliste kirikud“. Koostöös Anna Kultuuriseltsiga ja Paide Vallavalitsusega korraldatakse kirikus avalikke kontserte, valla tähtpäevade tähistamisi, heakorratalguid, kihelkonnapäevi. Anna kirik koos muinsuskaitse all oleva kabeliga kuulub Paide valla vaatamisväärsuste/ turismiobjektide hulka.“

Kalmistu

- Koostada üksikasjalik ülevaade maetute kohta, et inimestel oleks võimalik leida lähedaste hauadu. Perekonna ajalugu.
- Tähistada kultuuri – ja ajalooväärtusega hauad.
- Tagada rahu ja kord kalmistul. Võimalus rahus viibida.

Finantseerimine

EELK Anna kogudusse kuulub 170 inimest, liikmeannetusi tegi 2013.aastal 56 inimest.

Paide valla territooriumil elab 1712 inimest, neist Anna koguduse territooriumil 368 inimest.

Koguduse sissetulekutega ei ole võimalik teostada kiriku restaureerimistöid.

Erinevad võimalused:

Euroopa Liidu tõukefondid

- Takistuseks tuleb projektide kirjutamine ja finantseerimine. Võimalus--koostöö kohaliku omavalitsusega, Paide vallavalitsus toetab kogudust igal aastal 1000 €-ga.
- Muinsuskaitseameti kaudu toetused „Pühakodade programmist“ ja Kultuurimälestiste omanikule ja valdajale riigieelarvest toetuse andmine.
- Sihtotstarbelised toetused: luua kiriku remondi fond, kuhu saavad annetusi teha kõik, kes on huvitatud kiriku säilimisest. (Kiriku remondi fond on loodud 2015.aastal. Annetuste eest on tõrvatud kiriku katus. Annetustega katame omafinantseeringu kiriku põranda renoveerimisel.).

Kommunikatsioon

Kommunikatsiooni eesmärk on hoida kõik asjassepuutuvad osapooled sündmustega kursis ja tõsta koguduse ja kohaliku kogukonna teadlikkust.

Selleks anda informatsiooni mitmel moel: teated kiriku infotahvilil, suuline teavitamine, koguduse koduleht, koguduse Facebooki konto, teated valla ajalehel, valla kodulehel.

Kokkuvõte

Anna kirik on küll praegu halvas seisukorras, kuid mitte lootusetu. Anna kirik ja kogudus on vajalikud nii kohalikule kogukonnale kui kõikidele, kes peavad lugu elu põhiväärtustest.

Üheskoos suudame jätkata ja hoida pühakoda järgnevatele põlvkondadele.